
หลักการ แนวคิดและ แนวปฏิบัติในการวัดและ ประเมินผลการเรียนรู้

หลักการ แนวคิด และแนวปฏิบัติในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

วัตถุประสงค์ของหน่วยการเรียนรู้

เมื่อผู้เรียนเรียนจบหน่วยการเรียนรู้แล้ว ผู้เรียนจะสามารถ

1. บอกความหมายของคำว่า การวัด การประเมินผล และการประเมินค่าได้
2. จำแนกความแตกต่างของการวัด การประเมินผล และการประเมินค่าได้
3. อธิบายหลักการ และแนวคิดของการวัดและประเมินผลได้
4. อธิบายแนวทางการวัดและประเมินผลได้
5. วิเคราะห์ความแตกต่างของการประเมินขณะเรียนรู้ (AaL) การประเมินผลการเรียนรู้ (AoL) และการประเมินเพื่อการเรียนรู้ (Afl)
6. วิเคราะห์ความแตกต่างของการประเมินความก้าวหน้า (formative assessment) และการประเมินรวบยอด (summative assessment)

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญในการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ นอกเหนือไปจากการกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้ และกระบวนการจัดการเรียนรู้ ผู้สอนสามารถดำเนินการวัดและการประเมินผลการเรียนรู้ได้ตั้งแต่ก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการวัดและประเมินผลแต่ละครั้ง ซึ่งการประเมินในแต่ละช่วงเวลาจะทำให้ผู้สอนได้สารสนเทศเพื่อนำมาใช้ในการวางแผนการจัดการเรียนรู้ หรือการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้สอนสามารถจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม และผู้เรียนสามารถบรรลุจุดมุ่งหมายในการจัดการเรียนรู้ได้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ควรจะดำเนินการอย่างระมัดระวัง เนื่องจาก การวัดและประเมินผลเป็นการวัดทางอ้อม และมีความคลาดเคลื่อนในการวัดแต่ละครั้ง การวัดและประเมินผลการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ต้องใช้ทรัพยากรมาก จึงควรมีการนำผลประเมินไปใช้อย่างคุ้มค่า

1. ความหมายของการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

ในการวัดและประเมินผลทางการศึกษา มีคำที่เกี่ยวข้องอยู่ 3 คำ ได้แก่ การวัด (measurement) การประเมินผล (evaluation) และการประเมินหรือการประเมินค่า (assessment) ซึ่งทั้ง 3 คำนี้ ได้มีการให้นิยามไว้แตกต่างกัน ดังนี้

1.1 ความหมายของการวัด (measurement)

สำนักงานราชบัณฑิตยสภา (2559) ได้ให้ความหมายของคำว่า การวัด (measurement) หมายถึง การกำหนดตัวเลขเพื่อแทนคุณสมบัติของสิ่งต่างๆ ตามกฎเกณฑ์ ผลการวัดจะได้ปริมาณของคุณสมบัติของสิ่งที่มุ่งวัด ซึ่งสามารถนิยามได้ทั้งเชิงทฤษฎีและเชิงปฏิบัติการ

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2559) กล่าวว่า การวัด หมายถึง กระบวนการกำหนดตัวเลขเพื่อแทนคุณสมบัติของสิ่งของหรือเหตุการณ์ใดๆ อย่างมีกฎเกณฑ์ที่เชื่อถือได้

ศิริชัย กาญจนวาสี (2556) ได้ให้ความหมายของคำว่า การวัด หมายถึง กระบวนการกำหนดค่าของคุณลักษณะ โดยใช้วิธีการเชื่อมโยงโครงสร้างทางความคิด หรือคุณลักษณะเชิงนามธรรมของสิ่งที่ต้องการวัดไปสู่ ตัวบ่งชี้ เชิงประจักษ์ที่ใช้บ่งบอกค่าของคุณลักษณะเชิงนามธรรมนั้น ๆ

จากความหมายการวัดข้างต้น สรุปได้ว่า การวัด หมายถึง กระบวนการในการกำหนดตัวเลขเพื่อใช้ในแทนความหมายของค่าหรือปริมาณของคุณลักษณะต่าง ๆ ที่เราสนใจศึกษา ซึ่งธรรมชาติของการวัดผลทางจิตวิทยาและการศึกษาสามารถสรุปได้ 4 ข้อ (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2556) ดังนี้

- 1) การวัดเป็นการสังเกตทางอ้อม (indirect observation) ในการวัดต้องอาศัยสิ่งกระตุ้น เช่น ข้อสอบหรือข้อคำถาม เพื่อให้ผู้เรียนตอบสนองหรือแสดงออกถึงพฤติกรรมที่สังเกตได้ เพื่อนำไปแปลความหมายของสิ่งที่ต้องการจะวัด
- 2) การวัดแต่ละครั้งจะได้ข้อมูลที่เป็นเพียงส่วนเดียวจากสิ่งที่ต้องการวัดทั้งหมด เครื่องมือที่ใช้จึงควรเป็นเครื่องมือที่สามารถรวบรวมข้อมูลที่มีความเป็นตัวแทน (representative) ของสิ่งที่ต้องการวัดทั้งหมด
- 3) ผลที่ได้จากการวัดมีลักษณะเป็นข้อมูลเชิงสัมพันธ์ (relative) ไม่มีความหมายในตัวเอง ต้องอาศัยการแปลความหมายเทียบเคียงจากผลการวัดของคนอื่นหรือจากเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้
- 4) การวัดมีความคลาดเคลื่อน (error) เกิดขึ้นเสมอ อาจจะมาจกเครื่องมือในการวัด ซึ่งสามารถสรุปเป็นโมเดลการวัดตามทฤษฎีการทดสอบแบบดั้งเดิมได้ดังนี้

$$X = T + E$$

เมื่อ X หมายถึง คะแนนที่ได้จากการวัด
T หมายถึง คะแนนที่แท้จริงของผู้เรียน
E หมายถึง คะแนนความคลาดเคลื่อน

1.2 ความหมายของการประเมินผล (evaluation)

สำนักงานราชบัณฑิตยสภา (2559) ได้ให้ความหมายของคำว่า การประเมินผล (evaluation) หมายถึง การใช้ดุลยพินิจพิจารณาตัดสิน (judgement) คุณค่าของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยการนำผลที่ได้จากการวัดไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เกณฑ์ที่กำหนดอาจเป็นเกณฑ์สัมพัทธ์ (relative) หรืออิงกลุ่ม เป็นเกณฑ์สัมบูรณ์ (absolute) หรืออิงเกณฑ์ ก็ได้

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2559) ได้ให้ความหมายของคำว่า การประเมิน หมายถึง กระบวนการใช้ดุลยพินิจ (judgement) และ/หรือค่านิยมและข้อจำกัดต่าง ๆ ในการพิจารณาตัดสินคุณค่าของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยการเปรียบเทียบผลที่วัดได้กับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เกณฑ์ที่กำหนดอาจเป็นเกณฑ์สัมพัทธ์หรืออิงกลุ่ม หรือเกณฑ์สัมบูรณ์ (absolute criteria) ก็ได้

ศิริชัย กาญจนวาสี (2556) ได้ให้ความหมายของคำว่า การประเมิน หมายถึง กระบวนการศึกษาสิ่งต่าง ๆ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัย เป็นการตรวจสอบการบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ช่วยเสนอสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจ และให้สารสนเทศแก่ผู้เกี่ยวข้องทั้งหลายด้วยการบรรยายอย่างลุ่มลึก รวมถึงการตัดสินคุณค่าของสิ่งที่มีประเมิน

จากความหมายการประเมินผลข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การประเมินผล หมายถึง การพิจารณาตัดสินคุณค่าของสิ่งใดสิ่งหนึ่งจากข้อมูลที่ได้จากการวัด โดยนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ซึ่งสามารถเขียนสมการแสดงความสัมพันธ์ระหว่างการวัดและการประเมินได้ (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2559) ดังนี้

$$\text{การประเมิน} = \text{การวัด} + \text{ดุลยพินิจ}$$

1.3 ความหมายของการประเมินหรือประเมินค่า (assessment)

ในอดีตก่อนปีค.ศ. 1980 การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีการใช้คำ “การทดสอบ” “การวัด” และ “การประเมินผล” ในความหมายที่ทดแทนกันได้ ต่อมาจึงได้มีการกำหนดนิยามที่แยกออกจากกันอย่างชัดเจนตามความหมายของการวัดและการประเมินผลข้างต้น และมีการใช้คำ การประเมินหรือประเมินค่า (assessment) ในการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 2559) โดยมีหน่วยงานและนักวิชาการได้ให้ความหมายของคำว่า การประเมินหรือประเมินค่าไว้ดังนี้

สำนักงานราชบัณฑิตยสภา (2559) ได้ให้ความหมายของคำว่า การประเมินหรือประเมินค่า (assessment) หมายถึง กระบวนการพิจารณาและรวบรวมข้อมูล สภาพปัญหา และเหตุปัจจัย

อย่างครบถ้วน รอบด้านทุกมิติ เพื่อให้เกิดความเข้าใจในเรื่องที่พิจารณา ซึ่งจะนำไปสู่การประเมินคุณค่า โดยรวมเพื่อตัดสินใจและออกแบบ แก้ไขจุดอ่อนหรือข้อบกพร่องต่าง ๆ รวมทั้งปรับปรุงพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น

สงบ ลักษณะ (2544) ได้ให้ความหมายของคำว่า การประเมิน (assessment) คือ กระบวนการ จัดเก็บข้อมูล รวบรวมข้อมูลวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตัดสิน (determine) ระดับของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนเมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ผลความสำเร็จที่พึงปรารถนาหรือผลความสำเร็จตามมาตรฐานคุณภาพผลการเรียนรู้

Johnson and Johnson (2002) ได้ให้ความหมายของคำว่า การประเมินหรือประเมินค่า (assessment) หมายถึง การเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งในด้านคุณภาพและปริมาณของการเปลี่ยนแปลงของนักเรียน กลุ่มนักเรียน ครู หรือเจ้าหน้าที่

จากความหมายการประเมินหรือการประเมินค่าข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การประเมินหรือประเมินค่า หมายถึง การรวบรวมพิจารณาและบันทึกข้อมูลอย่างเป็นระบบ รอบด้าน ในสิ่งที่สนใจศึกษา ด้วยวิธีการและเครื่องมือที่หลากหลาย เพื่อนำผลที่ได้จากการประเมินไปใช้พัฒนาและปรับปรุงข้อบกพร่องต่าง ๆ ให้ดีขึ้น

2. ความสำคัญของการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่มีคุณภาพจะสามารถสะท้อนสภาพจริงให้ผู้สอนทราบถึงผลการจัดการเรียนการสอนของตนและพัฒนาการของผู้เรียน เพื่อผู้สอนจะได้นำไปกำหนดเป้าหมายและวิธีการพัฒนาผู้เรียน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ต้นสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สามารถนำผลการประเมินซึ่งสะท้อนผลและสภาพความสำเร็จเมื่อเปรียบเทียบกับเป้าหมาย นำไปใช้ในการวางแผน กำหนดทิศทางการพัฒนาผู้เรียนระยะต่อไปให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา และมีความเหมาะสมกับระดับความสำเร็จของการพัฒนาผู้เรียนในระยะที่ผ่านมา (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2557) นอกจากนี้ผู้เรียนและผู้ปกครอง จะได้ทราบความก้าวหน้าในการเรียน จุดเด่น จุดด้อยของตัวผู้เรียนเพื่อนำไปใช้ในการปรับปรุง ส่งเสริมและพัฒนาตนเอง

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญในการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ องค์ประกอบในการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย การกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้ (objectives) การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ (learning experience) และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ (evaluation) ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบในการจัดการเรียนรู้ทั้ง 3 องค์ประกอบ สามารถเขียนแผนภาพได้ตามแผนภาพ 1.1 องค์ประกอบในการจัดการเรียนรู้ (OLE)

แผนภาพ 1.1 องค์ประกอบในการจัดการเรียนรู้ (OLE)

จากแผนภาพ 1.1 ผู้สอนกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายตามหลักสตรกำหนดไว้ ซึ่งจุดมุ่งหมายทางการศึกษา (educational objectives) โดยทั่วไปสามารถแบ่งได้เป็น 3 ด้าน ได้แก่ พุทธิพิสัย (cognitive domain) จิตพิสัย (affective domain) และทักษะพิสัย (psychomotor domain) (Bloom, 1956 อ้างใน อุทุมพร จามรมาน, 2531) ซึ่งจุดมุ่งหมายที่ผู้สอนได้กำหนดไว้จะเป็นตัวกำหนดกรอบและแนวทางในการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีประสบการณ์การเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ และผู้สอนสามารถใช้การวัดและประเมินผล การเรียนรู้เพื่อตรวจสอบว่าผู้เรียนมีพฤติกรรมที่บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้หรือไม่ อย่างไร ถ้าผู้เรียน ยังไม่สามารถบรรลุจุดมุ่งหมายการเรียนรู้ที่ได้กำหนดไว้ ผู้เรียนยังมีข้อบกพร่องหรือปัญหาในเรื่องใด วิธีการจัดการเรียนรู้ที่ผู้สอนใช้มีความเหมาะสม หรือไม่ อย่างไร ซึ่งผลจากการประเมินจะช่วยให้ผู้สอน ได้ปรับปรุง พัฒนารูปแบบการสอนให้มีความเหมาะสมกับผู้เรียนมากขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนมีผลการเรียนรู้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่ได้กำหนดไว้

3. หลักการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่มีระบบในการปฏิบัติ รวมทั้งธรรมชาติของการวัดและประเมินผลเป็นการวัดทางอ้อมจึงมีความจำเป็นที่ต้องวางแผนอย่างชัดเจนและเป็นระบบ โดยมีหลักการสำคัญที่ควรคำนึงถึง (โชติกา ภาชีผล, 2559) ดังนี้

1) กำหนดจุดมุ่งหมายของการวัดและประเมินผลให้ชัดเจน หลักสำคัญของขั้นตอนนี้ คือ ต้องตอบคำถามว่าวัดและประเมินผลไปทำไม จุดมุ่งหมายของการวัดและประเมินผลหลายประการ เช่น เพื่อตรวจสอบความรู้พื้นฐาน เพื่อวินิจฉัยข้อบกพร่อง เพื่อเปรียบเทียบระดับพัฒนาการ หรือเพื่อสรุปผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เพื่อนำผลการวัดและประเมินไปใช้ได้ตรงกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการ

2) วิเคราะห์เป้าหมายของการเรียนรู้ที่ต้องการให้เกิดขึ้น หลักสำคัญของขั้นตอนนี้ คือ ต้องตอบคำถามว่าสิ่งที่ต้องการวัดและประเมินผลคืออะไร เช่น ต้องการวัดความรู้ความสามารถทางสติปัญญา ความรู้สึกนึกคิด หรือพฤติกรรมที่เกี่ยวกับทักษะการปฏิบัติของบุคคล ซึ่งสิ่งที่ต้องการวัดควรมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการสอน

3) เลือกใช้และสร้างเครื่องมือที่มีคุณภาพและเหมาะสม หลักสำคัญของขั้นตอนนี้ คือ ต้องตอบคำถามว่าควรวัดและประเมินผลอย่างไร ตั้งแต่การเลือกใช้เครื่องมือไม่ว่าจะเป็นแบบสอบ แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ แล้วจึงสร้างเครื่องมือที่มีกระบวนการสร้างอย่างเป็นระบบ คือมีการออกแบบการสร้างเครื่องมือการทดลองใช้ การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ และการปรับปรุงคุณภาพเครื่องมือ

4) นำเครื่องมือไปใช้ในการวัดประเมินผล สิ่งที่ต้องคำนึงถึงคือ การจัดสิ่งแวดล้อมทางกายภาพและจิตวิทยาที่เหมาะสมกับการวัดประเมินผล ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้แสดงออกถึงความสามารถที่แท้จริง โดยควบคุมปัจจัยต่าง ๆ ที่อาจจะมาแทรกแซงความถูกต้องของการวัด

5) ตรวจสอบให้คะแนน สิ่งที่ต้องคำนึงถึง คือความยุติธรรมและความถูกต้องในการตรวจการตรวจให้คะแนนโดยใช้หลักเกณฑ์เดียวกัน ไม่มีอคติหรือความลำเอียงในการตรวจให้คะแนน

6) ตัดสินผลการเรียนรู้ หลักสำคัญของขั้นตอนนี้คือ ต้องตอบคำถามว่าควรตัดสินผลด้วยวิธีใด ซึ่งต้องพิจารณาให้รอบคอบก่อนที่จะสรุปผลการเรียนรู้โดยคำนึงถึงหลักเกณฑ์และวิธีการแปลความหมายเป็นสำคัญ

7) รายงานผลและนำผลการประเมินไปใช้ เป็นขั้นตอนที่สำคัญเนื่องจากการวัดและประเมินผลเป็นกระบวนการที่ต้องใช้ทรัพยากรมาก จึงควรนำผลประเมินไปใช้อย่างคุ้มค่า

4. แนวทางในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2557) ได้กำหนดแนวทางในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ไว้สำหรับสถานศึกษาเพื่อดำเนินการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษา โดยมีแนวทางการดำเนินการ ดังนี้

1) สถานศึกษาต้องดำเนินการวัดและประเมินผลให้ครบองค์ประกอบทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ การประเมินผลการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระ การประเมินการอ่าน คิด วิเคราะห์ และเขียน การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และการประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามแนวทางและวิธีการของการวัดและประเมินผลแต่ละองค์ประกอบ และกำหนดเอกสารบันทึกผลการประเมินให้สอดคล้องกับ แนวทางการวัดและประเมินผล

2) ให้ครูผู้สอนนำผลการประเมินแต่ละองค์ประกอบบันทึกลงในเอกสารบันทึกผลการประเมินตามที่สถานศึกษากำหนดและนำเสนอผู้บริหารสถานศึกษา

3) ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้อนุมัติผลการประเมิน

4) ให้มีการรายงานความก้าวหน้าผลการพัฒนาองค์ประกอบทั้ง 4 ด้าน ให้ผู้ปกครองทราบเป็นระยะ ๆ และรายงานสรุปผลการเรียนปลายปี/ปลายภาค

5) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องกำหนดวิธีการและมอบหมายผู้รับผิดชอบ ปรับปรุง พัฒนาผู้เรียนที่ได้ ผลการเรียนรู้รายวิชาหรือข้ามชั้น

6) สถานศึกษากำหนดแนวทางในการกำกับติดตาม การบันทึกผลการประเมินในเอกสารหลักฐาน การศึกษา ทั้งแบบที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด และแบบที่สถานศึกษากำหนด

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในชั้นเรียน มีแนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้สำหรับผู้สอนดังนี้

1) กำหนดจุดมุ่งหมายของการวัดและประเมินผล ผู้สอนควรกำหนดจุดมุ่งหมายของการวัดและประเมินผลในแต่ละครั้ง โดยพิจารณาจากจุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์การเรียนรู้รายวิชา และการนำผลการประเมินไปใช้

จุดมุ่งหมายของการวัดและประเมินผลที่พบได้ในชั้นเรียน ได้แก่ การประเมินเพื่อตรวจสอบความรู้พื้นฐานหรือทักษะพื้นฐานของผู้เรียน การประเมินเพื่อตรวจสอบจุดอ่อน-จุดแข็ง หรือความก้าวหน้า-ข้อบกพร่องของผู้เรียน และการประเมินเพื่อระบุระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ซึ่งการกำหนดจุดมุ่งหมายของการวัดและประเมินผลนี้ จะช่วยทำให้ผู้สอนระบุช่วงเวลาที่เหมาะสมในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในข้อถัดไปได้ว่าจะในช่วงก่อนการจัดการเรียนการสอน ระหว่างการจัดการเรียนการสอน หรือภายหลังการจัดการเรียนการสอน

2) กำหนดกรอบของการประเมิน ผู้สอนควรระบุช่วงเวลาที่ต้องการวัดและประเมินผล เนื้อหาและวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่ต้องการประเมิน โดยใช้ข้อมูลจากข้อ 1) และวิเคราะห์วัตถุประสงค์ การเรียนรู้รายวิชา เพื่อระบุสิ่งที่ต้องการวัดและประเมินผลว่ากำลังต้องการวัดวัตถุประสงค์ด้านใด ด้านความรู้ ความคิด ด้านคุณลักษณะทางจิตใจ หรือด้านทักษะการปฏิบัติ

3) เลือกใช้หรือสร้างเครื่องมือที่มีคุณภาพและเหมาะสม เมื่อผู้สอนทราบว่าต้อง ประเมินอะไร เมื่อไร และทำไมแล้ว ในขั้นนี้ผู้สอนเลือกใช้หรือสร้างเครื่องมือในการวัดให้ เหมาะสมกับ สิ่งที่ต้องการวัด และวิธีการวัด เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เชื่อถือได้

4) ตรวจสอบให้คะแนน ผู้สอนตรวจสอบให้คะแนนจากข้อมูลที่ได้จากการวัด ตามเกณฑ์การให้ คะแนนที่ได้กำหนดไว้อย่างเป็นธรรม ปราศจากอคติหรือความลำเอียง

5) ตัดสินผลการเรียนรู้ การนำคะแนนที่เป็นผลจากการวัด มาพิจารณาร่วมกับเกณฑ์ที่ได้ กำหนดไว้ เพื่อตัดสินผลการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน คะแนนที่เป็นผลจากการวัดอาจไม่ได้มาจากเครื่องมือ เพียงชนิดเดียว หรือการวัดเพียงครั้งเดียว ผู้สอนควรพิจารณาข้อมูลที่มีทั้งหมดอย่างรอบด้าน ก่อนตัดสินผลการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน

6) รายงานผลและนำผลการประเมินไปใช้ การรายงานผลเป็นการให้ข้อมูลย้อนกลับ ให้กับผู้เรียนวิธีหนึ่ง และยังเป็นหลักฐานหนึ่งซึ่งแสดงถึงพัฒนาการและผลการเรียนรู้ของผู้เรียน นอกจากนี้ผู้สอนจะได้นำผลการประเมินนี้ไปใช้ในการพัฒนา และปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนของตน และผู้สอนควรคำนึงถึงผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่อาจนำผลการประเมินไปใช้ เช่น ผู้ปกครอง ครูแนะแนว ผู้บริหารสถานศึกษา ต้นสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อจะได้รายงานผล การประเมินได้เหมาะสมกับผู้ใช้ประโยชน์จากผลการประเมิน

5. รูปแบบและประเภทการประเมินผลการเรียนรู้

5.1 การจำแนกประเภทการประเมินผลการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์การประเมิน

สำนักงานราชบัณฑิตยสภา (2559) ได้จำแนกรูปแบบของการประเมินทางการศึกษาตาม วัตถุประสงค์การประเมินเป็น 3 รูปแบบ ได้แก่ การประเมินเพื่อวินิจฉัย การประเมินความก้าวหน้า และ การประเมินรวบยอด โดยทั้ง 3 รูปแบบ มีวัตถุประสงค์ในการประเมิน ดังนี้

1) การประเมินเพื่อวินิจฉัย (diagnostic assessment) หมายถึง กระบวนการเก็บรวบรวม ข้อมูลเพื่อศึกษาพิจารณาให้เข้าใจสภาพปัญหา จุดแข็งจุดอ่อน และสาเหตุของปัญหาเพื่อนำไปสู่ แนวทางแก้ปัญหาและสามารถวางแผนการทำงานให้ดีขึ้นมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น หรือเป็นการประเมินเพื่อ ทราบระดับความสามารถของผู้เรียน (placement assessment) ตัวอย่างของการประเมินเพื่อวินิจฉัย ที่นิสิตอาจเคยพบ เช่น การสอบวัดระดับเพื่อจัดห้องเรียนก่อนเริ่มเรียนภาษาอังกฤษ

แนวทางการประเมินเพื่อวินิจฉัย (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 2559) มีดังนี้

- ตั้งจุดหมายในการวินิจฉัยโดยทำงานร่วมกันเพื่อช่วยเหลือผู้เรียน
- กำหนดตัวชี้วัดในเรื่องที่จะประเมิน
- ศึกษาสารสนเทศภูมิหลังของผู้เรียน
- สัมภาษณ์ผู้เรียนและบุคคลที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียน เช่น พ่อแม่ พี่น้อง ครู เพื่อให้มีการประเมินปัญหาของผู้เรียนอย่างรอบด้านและลุ่มลึก
- สังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนในบริบทต่าง ๆ
- คัดเลือกและทดสอบโดยใช้แบบทดสอบ
- วิเคราะห์และแปลความหมายของผลประเมิน
- เสนอแนะกลยุทธ์เพื่อแก้ปัญหา
- เขียนรายงานแสดงข้อวินิจฉัยการแปลความหมายและข้อเสนอแนะ
- พูดคุยกับพ่อแม่ผู้ปกครองของผู้เรียนและบุคคลที่เกี่ยวข้องเพื่อเสนอแนะแนวทางแก้ปัญหาให้ผู้เรียน
- ติดตามผลการปฏิบัติตามข้อเสนอแนะและดำเนินการประเมินซ้ำ ซึ่งการประเมินเชิงวินิจฉัยสำหรับผู้เรียนบางรายอาจไม่จำเป็นต้องใช้กระบวนการทั้งหมดนี้

2) การประเมินความก้าวหน้า (formative assessment) หรือการประเมินแบบย่อย หรือการประเมินระหว่างเรียน เป็นการประเมินเพื่อระบุกำหนดประเด็นหรือจุดที่ต้องปรับปรุงแก้ไข เป็นการประเมินที่เน้นกระบวนการ และประเมินระหว่างที่กิจกรรมการเรียนการสอนกำลังดำเนินอยู่ เพื่อนำผลประเมินที่ได้ไปใช้ในการปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนการสอนได้ทันที เป็นการประเมินที่ใช้วิธีการทั้งแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ

จุดมุ่งหมายในการประเมินความก้าวหน้า คือเพื่อตรวจสอบความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนสามารถตรวจสอบจุดอ่อนจุดแข็งของผู้เรียนและรวมไปถึงผู้สอนด้วย และเพื่อปรับการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ

การประเมินความก้าวหน้ามีความสำคัญต่อการจัดการเรียนรู้เป็นอย่างมาก เนื่องจากช่วยให้ผู้เรียนทราบถึงวิธีการเรียนรู้ที่ตนเองใช้ สามารถวางแผนและปรับปรุงการเรียนรู้ของตนเองได้ รู้จักการนำข้อมูลจากการประเมินมาใช้พัฒนาการเรียนรู้ของตนเองอย่างต่อเนื่อง และช่วยให้ผู้สอนนำข้อมูลมาใช้ปรับกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมแก่ผู้เรียน ช่วยให้ผู้ปกครองนำไปใช้ให้คำแนะนำในการดูแลบุตรหลาน ช่วยให้ผู้บริหารสถานศึกษานำไปใช้ในการกำหนดวิธีการให้ความช่วยเหลือการสนับสนุนการเรียนการสอน หรือเป็นข้อมูลประกอบการปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาต่อไป

นอกจากนี้ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2557) ได้เสนอ แนวทางการประเมินระหว่างการเรียนรู้ (formative assessment) ใน ห้องเรียน ให้เป็นการประเมินเพื่อให้รู้จุดเด่น จุดที่ต้องปรับปรุง เป็นข้อมูลเพื่อใช้ในการพัฒนา ในการเก็บข้อมูล ผู้สอนต้องใช้วิธีการและเครื่องมือการประเมินที่หลากหลาย เช่น การสังเกต การซักถาม การระดมความคิดเห็นเพื่อให้ได้มิติข้อมูลของประเด็นที่กำหนด การใช้แฟ้มสะสมงาน การใช้ภาระงานที่เน้นการปฏิบัติ การประเมินความรู้เดิม การให้ผู้เรียนประเมินตนเอง การให้เพื่อน ประเมินเพื่อน และการใช้เกณฑ์การให้คะแนน (rubrics) สิ่งสำคัญที่สุดในการประเมินเพื่อพัฒนา คือ การให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียน ในลักษณะคำแนะนำที่เชื่อมโยงความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ ทำให้เกิด การเรียนรู้ แก่ไขความคิด ความเข้าใจเดิมที่ไม่ถูกต้อง ตลอดจนการให้ผู้เรียนสามารถตั้งเป้าหมายและ พัฒนาตนได้

ขั้นตอนการประเมินความก้าวหน้าการเรียนรู้ (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 2559) มีดังนี้

- วางแผนการเรียนรู้และการวัดและประเมินผลระหว่างเรียน
- เลือกวิธีการวัดและประเมินที่สอดคล้องกับภาระงานหรือกิจกรรมหลักที่กำหนดให้ผู้เรียน ปฏิบัติ
- นำผลการประเมินมาใช้ในการปรับการสอนของครู
- นำผลการประเมินมาใช้ในการปรับปรุงการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นรายบุคคลและใช้ในการ วางแผนการเรียนในครั้งต่อไป
- จัดทำเอกสารบันทึกข้อมูลสารสนเทศของผู้เรียนให้ผู้เรียนและผู้ปกครองรับทราบ

3) การประเมินรวบยอด (summative assessment) หรือการประเมินแบบรวม เป็นการรวบรวมข้อมูลหลักฐานที่เกี่ยวกับการเรียนรู้ของผู้เรียน หลังจากที่ผู้เรียนเรียนครบตาม ที่กำหนดไว้ เป็นการนำข้อมูลจากการวัดผลการเรียนของผู้เรียนทั้งหมดมาประมวลเพื่อตัดสินใจตาม เกณฑ์มาตรฐานที่ระบุไว้เพื่อให้ทราบว่าผู้เรียนบรรลุจุดมุ่งหมายหรือไม่ มีความสามารถในระดับใด หรือ ผ่านการตัดสินผลหรือไม่ รวมทั้งใช้ในการวางแผนสำหรับปีการศึกษาต่อไปด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวัด และประเมินจึงต้องมีความครอบคลุมในเนื้อหา และต้องไม่ยากหรือง่ายเกินไป เพื่อให้ครอบคลุมผลลัพธ์ การเรียนรู้ทั้งหมดตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร

จุดมุ่งหมายในการประเมินรวบยอด คือ เพื่อสรุปผลการเรียนของผู้เรียนตลอดระยะเวลาที่ กำหนดไว้ เช่น ภาคการศึกษา หรือปีการศึกษา ว่าผู้เรียนสามารถบรรลุจุดมุ่งหมายทางการเรียนหรือไม่ ในระดับใด และใช้ในการตัดสินผลการเรียน โดยตัดสินผลตามเกณฑ์ที่ได้ระบุไว้

การประเมินรวบยอด มีความสำคัญต่อการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

- ครูผู้สอนตัดสินใจเกี่ยวกับผลการเรียนของผู้เรียน

- ครูผู้สอนนำข้อมูลไปใช้ในการวิเคราะห์หลักสูตรการจัดการเรียนการสอน และเพื่อวางแผนการสอนนักเรียนในครั้งต่อไป
- หน่วยงานทางการศึกษาได้ข้อมูลเพื่อแสดงระดับมาตรฐานของการศึกษาในระดับโรงเรียนและในระดับประเทศ
- นำไปใช้เป็นข้อมูลเพื่อให้ได้รับรองผลการเรียนสำหรับผู้เรียน
- ครู ผู้บริหารโรงเรียน และผู้เกี่ยวข้องใช้ข้อมูลจากผลการเรียนเพื่อพิจารณาการจัดการเรียนรู้ของผู้สอนในโรงเรียน ซึ่งสามารถสะท้อนถึงปัญหาของการเรียนการสอนของสถานศึกษา เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาให้ดีขึ้น
- ครูฝ่ายแนะแนวใช้ข้อมูลผลการเรียน และระเบียบสะสมในการแนะแนวการศึกษาต่อหรือเลือกอาชีพ

5.2 การจำแนกประเภทการประเมินผลการเรียนรู้ตามแนวทางการประเมิน

นอกจากการแบ่งการประเมินการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ของการประเมินแล้ว เรายังสามารถแบ่งการประเมินตามแนวทางการประเมิน (approach) ได้เป็น 3 ประเภท ได้แก่ การประเมินขณะเรียนรู้ การประเมินผลการเรียนรู้ และการประเมินเพื่อการเรียนรู้ (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 2559) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1) การประเมินขณะเรียนรู้ (Assessment as Learning: AaL) หมายถึง กระบวนการรวบรวมหลักฐานข้อมูลเกี่ยวกับการเรียนรู้ของผู้เรียนขณะเรียนรู้ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนตระหนักในการเรียนรู้ของตน สามารถวางแผน กำกับ วินิจฉัย ประเมิน และปรับปรุงการเรียนรู้ของตน (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 2559)

การให้ผู้เรียนออกแบบแผนการเรียนรู้และฝึกให้ผู้เรียนคิดทบทวนเกี่ยวกับการเรียนรู้และกลยุทธ์ในการเรียนรู้จะช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาการเรียนรู้ของตนเองอย่างต่อเนื่อง การประเมินขณะเรียนรู้เป็นการประเมินความก้าวหน้าในการเรียนรู้ด้วยตนเอง การประเมินขณะเรียนรู้จัดเป็นกระบวนการเรียนรู้ประเภทหนึ่ง ที่เน้นให้ผู้เรียนประเมินตนเองและประเมินเพื่อนเป็นระยะ ๆ ในระหว่างการทำกิจกรรมการเรียนรู้ มีประโยชน์ต่อผู้เรียนดังนี้

- กระตุ้นคุณลักษณะความรับผิดชอบในการเรียนรู้ของตน
- ได้เรียนรู้วิธีการประเมินตนเอง การประเมินเพื่อน การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นและการให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการเรียนรู้
- เปิดโอกาสให้ผู้เรียนตั้งคำถามเกี่ยวกับการเรียนรู้ของตนและพยายามตอบคำถามนั้นด้วยตนเอง
- ผู้เรียนได้ใช้ผลการประเมินตนเองในการกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ของตนเอง

- กระตุ้นผู้เรียนให้สะท้อนผลลัพธ์การเรียนรู้ให้แก่ตนเอง

ตัวอย่างคำถามที่ใช้ในการตรวจสอบการเรียนรู้ของตนเอง ได้แก่

- จุดมุ่งหมายของการเรียนรู้คืออะไร
- ได้ความรู้อะไรบ้างจากการเรียนรู้ในครั้งนี้
- มีวิธีการเรียนรู้ในเรื่องนี้อย่างไร
- ใช้เกณฑ์อะไรในการประเมินผลการเรียนรู้ และประสบความสำเร็จตามเกณฑ์นั้นหรือไม่
- ในการเรียนครั้งต่อไปจะมีวิธีการยกระดับผลการเรียนรู้ได้อย่างไร

บทบาทของผู้สอนในการประเมินขณะเรียนรู้ ได้แก่

- เปิดโอกาสให้ผู้เรียนร่วมอภิปรายแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการเรียนรู้ที่กำหนดไว้
- เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดเกณฑ์ประเมินผลการเรียนรู้
- ให้ข้อมูลย้อนกลับต่อผู้เรียนอย่างต่อเนื่องตลอดจนการตั้งคำถามเพื่อให้ผู้เรียนได้คิด และแสวงหาแนวทางการพัฒนาตน
- ส่งเสริมให้ผู้เรียนเขียนบรรยายการประเมินตนเอง

บทบาทของผู้เรียนในการประเมินขณะเรียนรู้ ได้แก่

- มีส่วนร่วมในการกำหนดเกณฑ์ประเมินผลการเรียนรู้
- ร่วมอภิปรายแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการเรียนรู้ของตนเองและเพื่อน
- เขียนบรรยายการประเมินตนเอง
- เสนอแนะแนวทางในการพัฒนาวิธีการเรียนรู้
- ปรับปรุง พัฒนาวิธีการเรียนรู้ของตนเอง

2) การประเมินผลการเรียนรู้ (Assessment of Learning: AoL) หมายถึง กระบวนการรวบรวมหลักฐานข้อมูลเชิงประจักษ์ต่าง ๆ เมื่อสิ้นสุดกระบวนการเรียนรู้ เพื่อตัดสินคุณค่าในการบรรลุวัตถุประสงค์หรือผลลัพธ์การเรียนรู้ เป็นการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งแสดงถึงมาตรฐานทางวิชาการในเชิงสมรรถนะและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ผลการประเมินนำไปใช้ในการกำหนดระดับคะแนนให้ผู้เรียนรวมทั้งใช้ในการปรับปรุงหลักสูตรและการเรียนการสอน (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 2559)

การประเมินผลการเรียนรู้ มีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อตัดสินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยผู้สอนเป็นผู้ที่มีบทบาทหลักในการประเมิน การประเมินมีลักษณะเป็นการประเมินรวบยอด (summative assessment) ที่ใช้วัตถุประสงค์หรือผลลัพธ์การเรียนรู้เป็นมาตรฐานการประเมิน ตลอดจนใช้วิธีการ

และเครื่องมือประเมินที่มีคุณภาพเชื่อถือได้มีความเป็นทางการมากกว่าการประเมินเพื่อการเรียนรู้ (Assessment for learning) และการประเมินขณะเรียนรู้ (Assessment as learning)

บทบาทของผู้สอนในการประเมินผลการเรียนรู้ ได้แก่

- เป็นพี่เลี้ยงโดยการให้ข้อมูลป้อนกลับเชิงสร้างสรรค์ต่อผู้เรียนเพื่อพัฒนาผลการเรียนรู้
- เป็นผู้ชี้แนะโดยการวินิจฉัยจุดบกพร่องในการเรียนรู้ของผู้เรียนและนำมาสู่การดูแลช่วยเหลือให้เกิดการเรียนรู้
- บันทึกผลการประเมินที่สะท้อนความก้าวหน้าทางการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างเป็นระบบ
- สื่อสารผลการประเมินไปยังผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เช่น ผู้เรียน ผู้บริหาร ผู้ปกครอง
- นำผลการมาปรับปรุงและพัฒนาประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอน

3) การประเมินเพื่อการเรียนรู้ (Assessment for learning: AfL) หมายถึง กระบวนการรวบรวมหลักฐานข้อมูลเชิงประจักษ์ต่าง ๆ ตามสภาพจริงเกี่ยวกับกระบวนการการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นแก่ผู้เรียนในทุกด้าน โดยใช้วิธีการประเมินที่หลากหลายเพื่อให้เข้าใจกระบวนการและแสวงหาวิธีการเรียนรู้ของผู้เรียนในแง่มุมต่าง ๆ อย่างรอบด้าน ระบุ วินิจฉัยปัญหา ให้ข้อติชมที่มีคุณภาพและให้ผลย้อนกลับแก่ผู้เรียนโดยผู้สอนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญเพื่อนำไปสู่การปรับกระบวนการการเรียนรู้ของผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 2559)

การประเมินเพื่อการเรียนรู้ใช้การให้ผลย้อนกลับ (feedback) เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดการพัฒนาการเรียนรู้ของตน โดยผู้สอนและผู้เรียนต้องทราบจุดประสงค์ วิธีการ กระบวนการ สื่อแหล่งการเรียนรู้ และภาระงาน ตลอดจนวิธีการวัด และเกณฑ์การประเมินผลที่ใช้ในรายวิชา การให้ผลย้อนกลับให้มุ่งเน้นการชี้แนะแนวทางและวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนเป็นรายบุคคล ให้ข้อมูลเกี่ยวกับผลการเรียนรู้ของผู้เรียน คุณภาพของผลงาน พฤติกรรม คุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์ในระหว่างและภายหลังที่ผู้เรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้หรือการทำงานต่าง ๆ มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนทราบจุดแข็งและจุดอ่อนที่ต้องปรับปรุงแก้ไขของตนเอง การให้ข้อมูลป้อนกลับที่ดีผู้สอนควรใช้การสื่อสารเชิงบวกที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาตนเอง

ในการประเมินเพื่อการเรียนรู้ ผู้สอนอาจจะใช้วิธีการประเมินที่เป็นทางการร่วมกับวิธีการที่ไม่เป็นทางการ เช่น ผู้สอนอาจจะใช้การสอบถามย่อย เพื่อวิเคราะห์หาจุดแข็ง จุดอ่อนของผู้เรียนในแต่ละบทเรียน ร่วมกับการสังเกตพฤติกรรมทำกิจกรรมในชั้นเรียนของผู้เรียน เพื่อนำผลที่ได้จากการวัดและประเมินไปใช้ในการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอน รวมถึงการให้ผลย้อนกลับแก่ผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนได้ทราบข้อบกพร่องของตนและสามารถปรับปรุงพัฒนาการเรียนรู้ของตนเองได้

สรุป

การวัดและการประเมินผลการเรียนรู้ เป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญในการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ นอกเหนือไปจากการกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้ และกระบวนการจัดการเรียนรู้ การวัด หมายถึง กระบวนการในการกำหนดตัวเลขเพื่อใช้แทนความหมายของค่าหรือปริมาณของคุณลักษณะต่าง ๆ ที่เราสนใจศึกษา ขณะที่การประเมินผล (evaluation) หมายถึง การพิจารณาตัดสินคุณค่าของสิ่งใดสิ่งหนึ่งจากข้อมูลที่ได้จากการวัด โดยนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และการประเมินหรือประเมินค่า (assessment) หมายถึง การรวบรวมพิจารณาและบันทึกข้อมูลอย่างเป็นระบบ รอบด้านในสิ่งที่สนใจศึกษา ด้วยวิธีการและเครื่องมือที่หลากหลาย เพื่อนำผลที่ได้จากการประเมินไปใช้ในพัฒนาและปรับปรุงข้อบกพร่องต่าง ๆ ให้ดีขึ้น

ผู้สอนสามารถดำเนินการวัดและการประเมินผลการเรียนรู้ได้ตั้งแต่ก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการวัดและประเมินผลแต่ละครั้ง ซึ่งการประเมินในแต่ละช่วงเวลาจะทำให้ผู้สอนได้สารสนเทศเพื่อนำมาใช้ในการวางแผนการจัดการเรียนรู้ หรือการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้สอนสามารถจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม และผู้เรียนสามารถบรรลุจุดมุ่งหมายในการจัดการเรียนรู้ได้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ควรจะดำเนินการอย่างระมัดระวัง เนื่องจากการวัดและประเมินผลเป็นการวัดทางอ้อม และมีความคลาดเคลื่อนในการวัดแต่ละครั้ง การวัดและประเมินผลการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ต้องใช้ทรัพยากรมาก จึงควรมีการนำผลประเมินไปใช้อย่างคุ้มค่า

ในการจัดการเรียนการสอนผู้สอนควรใช้การวัดและประเมินผลที่หลากหลาย เพื่อให้ครอบคลุมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้รายวิชา และจุดมุ่งหมายในการวัดและประเมินผล เช่น ใช้การประเมินเพื่อวินิจฉัย เพื่อตรวจสอบความรู้และทักษะพื้นฐานของผู้เรียน การประเมินความก้าวหน้า เพื่อตรวจสอบความก้าวหน้าหรือจุดที่ต้องปรับปรุงแก้ไขของผู้เรียน และการประเมินรวบยอดเพื่อชี้วัดความสำเร็จของผู้เรียน หรือผู้สอนใช้การประเมินผลการเรียนรู้ (AoL) ควบคู่กับการประเมินเพื่อการเรียนรู้ (AfL) และการประเมินขณะเรียนรู้ (AaL) เพื่อให้มีผลการประเมินที่หลากหลายสามารถชี้พัฒนาผู้เรียนได้อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งใช้สารสนเทศจากการประเมินเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอน

แหล่งค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติม

1. สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

รวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

Website

<http://academic.obec.go.th/>

QR code

2. สำนักงานราชบัณฑิตยสภา

ค้นหาความหมายของคำศัพท์บัญญัติทางการศึกษา

Website

http://www.royin.go.th/coined_word/

QR code

บรรณานุกรม

- โชติกา ภาชีผล. 2559. **การวัดและประเมินผลการเรียนรู้**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สงบ ลักษณ์. 2544. **การวัดและการประเมินตามสภาพจริง**. (Online). <http://www.moe.go.th/main2/article/article-sagob/assess.htm>., 15 กรกฎาคม 2560.
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ 2559. **วิธีวิทยาการประเมิน : ศาสตร์แห่งคุณค่า**. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. 2559. **พจนานุกรมศัพท์ศึกษาศาสตร์ร่วมสมัย ชุดการประเมินและวิจัย ฉบับราชบัณฑิตยสภา**. กรุงเทพฯ: อรุณการพิมพ์.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. 2557. **แนวปฏิบัติการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. 2556. **ทฤษฎีการทดสอบแบบดั้งเดิม**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อุทุมพร จามรมาน. 2531. **จุดมุ่งหมายทางการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วน ฟันนี่พับบลิชชิง จำกัด.
- Johnson, D. W., and Johnson, R. T. 2002. **Meaningful Assessment: A Manageable and Cooperative Process**. Boston: Allyn & Bacon.